

SPREKENDE GEBOUWEN

OPENBARE BIBLIOTHEEK AMSTERDAM

WAAR OOSTERDOKSKADE 143 IN AMSTERDAM ARCHITECT JO COENEN
OPDRACHTGEVER GEMEENTE AMSTERDAM BOUWJAAR 2001-2007
BESTEMMING OPENBARE BIBLIOTHEEK AMSTERDAM BIJZONDER JAARLIJKS 1,8 MILJOEN BEZOEKERS

TEKST: *Ellen Leijser* FOTOGRAFIE: *Graciela Rossetto*

Architect Jo Coenen wilde dat de nieuwe Openbare Bibliotheek Amsterdam een ontmoetingsplek werd. Dat is gelukt. 'Het is een ankerpunt geworden, een trefpunt.'

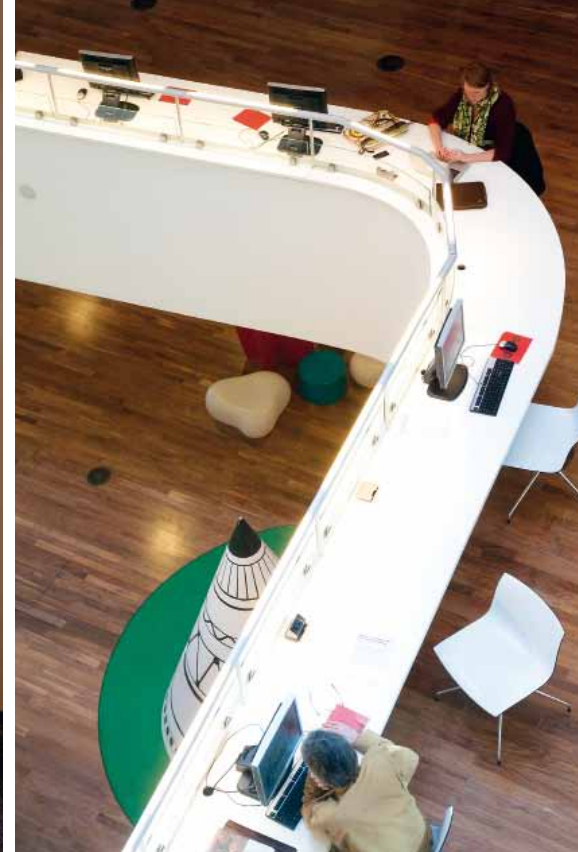
Architect Jo Coenen pakt een velletje papier en met een paar snelle streken schetst hij de locatie. In hartje Amsterdam, op steenworp afstand van het Centraal Station, is de ontwikkeling van het Oosterdokseiland in zijn laatste fase beland. Het is een prestigieus project om te wonen, werken, studeren, recreëren en uitgaan. De opdracht aan voormalig rijksbouwmeester Coenen was om de hoofdvestiging van de Openbare Bibliotheek te ontwerpen. In een razend korte periode van zes jaar is het gebouw ontworpen en gebouwd. 'Het waren tropenjaren. Thuis waren ze niet zo blij met al die weekenden dat ik moest werken', glimlacht Coenen. Hij schetst de taps toelopende kavels met daartussen de smalle straatjes. 'Zoals in de oude stad ook de steegjes nauw zijn.' De voorzijde kijkt uit over de stad, de achterzijde grenst aan het spoor. Aan het water voor de bibliotheek liggen opvallende gebouwen als NEMO en het Scheepvaartmuseum waar Coenen mee

moest wedijveren. Hij ziet al deze gebouwen als kralen, die tezamen een lange ketting vormen. 'Maar ik wilde wél opvallen tussen de andere gebouwen. Dus heb ik nagedacht over het materiaal en om die reden gekozen voor muskalkalk, een kalksteen uit Duitsland. En ik heb het gebouw iets naar voren geplaatst, zodat het iets uit de rij 'piept'. Daar had de gemeente eerst nog moeite mee, maar uiteindelijk hebben ze er wel toestemming voor gegeven.' De voorgevel wordt gedomineerd door een 'omgekeerde L'. De L van lezen is van grote afstand zichtbaar. 'Het vooruitstekende dak met het teken heb ik per se willen maken. Op deze manier maakt het gebouw zich los uit zijn omgeving en maak je duidelijk dat het voor iedereen toegankelijk is.' Coenen legt zijn potlood neer en zegt: 'De grootste uitdaging was om al die boeken kwijt te kunnen. Het vloeroppervlak is 38.000 vierkante meter. Dat zegt jou misschien niet zoveel, maar het is gigantisch. De kavel meet zestig bij vijftig meter, dus we moesten de hoogte »

Boven en rechterpagina: Het hoofdgebouw van de Openbare Bibliotheek van Amsterdam op het Oosterdokseiland.
Onder: Architect Jo Coenen.

In de Openbare Bibliotheek in Amsterdam is het vaak druk. Het interieur is daarom qua kleur rustig gehouden, er wordt overwegend wit gebruikt. **Rechterpagina:** De bibliotheek heeft een open karakter, overal zijn doorkijken gecreëerd.

‘We hebben gewerkt met verschillende soorten licht, om het luchtig te houden’

in; tien, twaalf verdiepingen.’ Maar hoe houd je de bezoeker geboeid? Coenen maakt een vergelijking met een groot warenhuis. ‘Daar heb je vier, vijf verdiepingen, je gaat met de roltrap naar boven en ziet kleding, schoenen, porselein, woonspullen, lingeerie. Maar in een bieb zijn alleen maar boeken! En behalve de kantoren en depots moest er nog een theater en een restaurant in.’ Zucht. ‘Het was een legpuzzel van formaat.’ De oplossing heeft Coenen gevonden door het collectiedeel (de boeken) als een blok te laten zweven in het geheel. Hierdoor ontstaat een transparant gebouw dat nergens knelt.

Toevluchtsoord

Na het ‘college’ van Coenen lopen we een rondje door het gebouw. Bij de tijdschriften is werkelijk geen stoel onbezet. Coenen dempt zijn stem tot fluisterniveau: ‘Ik vind dit een van de mooiste plekken. Je ziet hier zo goed het spel van licht en lucht.’ Hij vond het een ‘groot geschenk’ om aan deze afdeling te werken. ‘De tijdschriften hebben allemaal veel kleur. Ik wilde ze zoveel mogelijk uitstallen, zodat ze zichtbaar zijn, als een decor.’ Alle kasten in de bibliotheek zijn op maat ontworpen. ‘Ze zijn niet te hoog, staan niet in de weg en je kunt je er nog prettig tussen bewegen. Zodat er nog genoeg plekken zijn voor de bezoekers.’ Op deze manier onder-

streept Coenen de functie van ontmoetingsplek. ‘Ik deed dat vroeger ook. Als ik naar de bieb ging, trof ik altijd wel bekenden. Het was een soort opvangoord. Ik deed er mijn huiswerk.’ Vanaf het allereerste begin is de bibliotheek een enorme trekpleister. Het is er druk. Toch voelt het op geen enkele plek alsof er teveel mensen zijn. ‘We hoopten natuurlijk dat er veel bezoekers zouden komen. We hebben het interieur daarom heel rustig gehouden, anders wordt het een kermis. Dus de vloeren, de kolommen en de plafonds zijn wit.’ Coenen wijst op de verlichte roltrappen in het hart van het gebouw. ‘En we hebben gewerkt met veel verschillende soorten licht, omdat de diepte het moeilijk maakt het licht en luchtig te krijgen. De verlichting is als een guirlande door het gebouw getrokken. Het is heel open geworden, met overal doorzichten. Je zit er nooit gevangen.’ De bibliotheek is ‘gelukkig’ een enorm succes, zegt Coenen. ‘Er komen ook veel mensen die geen boeken lezen. Het is toch geweldig dat je een plek hebt verzonden waar iedereen zich thuis voelt. Het is een ankerpunt geworden, een trefpunt. Het is een stad in een stad. Ik krijg mails van mensen uit andere landen. Studenten die drie maanden in Amsterdam moesten zijn en voor wie het een toevluchtsoord is gebleken. Dat is het mooiste compliment dat je kunt krijgen.’ ↻

